

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету/навчально-наукового інституту)
Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва
(назва кафедри, що забезпечує викладання)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Дека́н факультету
_____ Євгенія НОВАК
“ 29 ” серпня _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
Рисунок, перспектива
(назва навчальної дисципліни)
_____ **обов'язкова**

Освітньо-професійна

програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Спеціальність Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

Мова навчання _____ українська

Чернівці 2025 рік

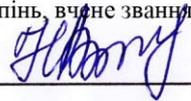
Робоча програма навчальної дисципліни **Рисунок, перспектива** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Розробник (ки): Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри ДПОМ, член національної спілки майстрів народного мистецтва України

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

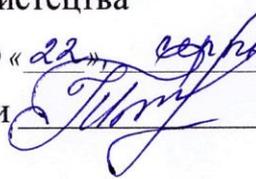
Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни: Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри ДПОМ, член національної спілки майстрів народного мистецтва України

(П.І.Б. викладача (ів), посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП **Наталія ГАТЕЖ**

Затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол No 2 від «22» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Мирослава ЖАВОРОНKOVA**

Схвалено методичною радою факультету АБДПМ

Протокол No 1 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Оксана ГАЛУНКА**

Мета навчального компоненту: “Рисунок, перспектива” –

підготовка спеціаліста з високим рівнем художньо-графічної та методичної готовності до професійної діяльності, орієнтованого на подальше творче опанування знань, удосконалення практичної майстерності. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми.

Завдання навчального компоненту “Рисунок, перспектива” є освіта в галузі образотворчого мистецтва базується на ґрунтовному вивченні засобів та прийомів зображення навколишнього світу. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми. Вона допомагає студентам у майбутньому вирішувати будь-які завдання, пов’язані з творчим процесом.

Процес педагогічного управління навчальною діяльністю студентів на заняттях малюнком за змістом завдань програми повинен забезпечувати:

1. Глибоке усвідомлення залежності виразного зображення від типів зображальної поверхні й образотворчих формоутворюючих способів відтворення образу моделі чи об’єкту сприйняття.

2. Розуміння психологічних закономірностей сприйняття й формування уміння використовувати їх в створенні графічного образу зображення, виразність якого впливає на глядача.

3. Глибоке засвоєння законів, принципів і засобів рисунка, оволодіння якими допомагає вирішувати завдання відповідно прийнятими академічною школою вимогам до академічного рисунка.

4. Навчання на основі міцного штудійного ремеслового оволодіння графічною образотворчою грамотою, що дозволяє в подальшій художньо-педагогічній діяльності вільно втілювати творчі задуми на достатньо високому професійному рівні.

5. Формування уміння здійснювати вибір художньо-образної структури графічного зображення в його функціональному зв’язку з художніми матеріалами малюнка, що розвиває «візуальне мислення» та «мислення в матеріалі».

В процесі навчання доцільно використовувати ефективну технологію педагогічного вирішення завдань професійної методичної підготовки фахівців. Значним компонентом методичного забезпечення процесу формування художньо-графічних знань, навичок та вмінь, виступає сам малюнок на різних етапах навчання у вузі.

На першому етапі навчання початковий стан малюнка повинен демонструвати: знання студентами процесу зображення, знання графічних засобів виразності, закономірностей образотворчої мови рисунка (композиційна організація аркуша, конструктивна побудова, перспективне та тонове моделювання форми тощо), уміння передавати пропорції, виявляти схожість зображення з натурою, як результат вірного вирішення образотворчих завдань за програмою.

На другому етапі навчання рисунок повинен віддзеркалювати рівень знань студентів про закономірності процесу зображення, знань техніко-аналітичної грамоти. Він дає змогу визначити рівень оволодіння способами образотворчих дій, необхідних для вирішення програмних завдань. Малюнок повинен свідчити про

вміння використовувати знання про внутрішню конструкцію, зовнішню пластику форм та знання засобів вираження і закономірностей зображення на різних етапах його створення.

Малюнок третього, заключного стану повинен свідчити про рівень практичного уміння студентів вирішувати образотворчі завдання, уміння використовувати засоби і застосувати закономірності графічної мови, для відтворення виразної форми-образу будь-якими художніми матеріалами.

Зміст кожної навчальної постановки повинен забезпечувати ясність рішення завдань, оволодіння образотворчою графічною грамотою, максимально забезпечувати розумово-практичну діяльність студентів.

Компетентності та програмні результати навчання:

Під час курсу формуються та розвиваються наступні компетентності, закладені в освітній програмі (ІК – інтегральна компетентність, ЗК – загальні компетентності, ФК – фахові компетентності):

ІК Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності :

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності :

СК1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 4. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями).

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 13. Застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

У результаті вивчення навчального компоненту студент повинен

знати: компоувати рисунок, тобто найкращим образом розташувати у форматі даного аркуша, студент, передусім, повинен навчитися визначати розмір майбутнього зображення. Для цього рекомендується:

* дотримуватися розміру менше натуральної величини зображуваної моделі;

* визначити загальний масштаб

зображення;

* знайти на аркуші краще розміщення рисунка;

* застосовувати знання про оптичний і композиційний центри;

вміти: визначити лінійні і об'ємні розмірні відносини предметів. Для цього він має засвоїти основні правила лінійної і повітряної перспективи, свідомо розуміти суть пропорцій і розмірні відносини предметів.

Опис навчальної дисципліни. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2025-2026	III-IV	6	180	-	96	-	-	84	-	екзамен
Заочна											

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лекц.	прак./семін.	лаб.	інд.	с.р.		о	лекц.	прак./сем.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 1. <i>Гіпсовий череп голови людини</i>											
Тема 1. Рисунок гіпсового зліпка черепа людини			15									
Самостійна робота. Рисунок черепа людини						21						
Разом за ЗМ1	36		15			21						
Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 2. <i>Гіпсова голова людини</i>											
Тема 1. Рисунок деталей гіпсового зліпка голови Давида скульптора Мікеланджело (ніс, око, губи, вухо).			10									
Самостійна робота. Замальовки деталей обличчя						21						
Тема 2. Рисунок гіпсового зліпка голови людини			20									
Разом за ЗМ 2	51		30			21						
Усього годин	87		45			42						

**Структура змісту навчальної дисципліни
III семестр IV семестр**

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	лекц.	прак./семін	лаб.	інд.		с.р.	о	лекц.	прак./сем	лаб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 1. Пейзаж											
Тема 1. Архітектурний пейзаж			16									
Самостійна робота. Пейзаж. Архітектурні мотиви.						21						
Разом за ЗМ1	37		16			21						
Теми навчальних занять (назва теми й основні питання)	Змістовий модуль 2. Рисунок голови людини											
Тема 1. Рисунок гіпсової голови людини			20									
Самостійна робота Рисунок голови людини (копія)						21						
Тема 2. Рисунок голови людини з натури			24									
Разом за ЗМ 2	65		44			21						
Усього годин	102		60			42						

Тематика практичних занять з переліком питань

III семестр

Змістовий модуль 1. Гіпсовий череп людини

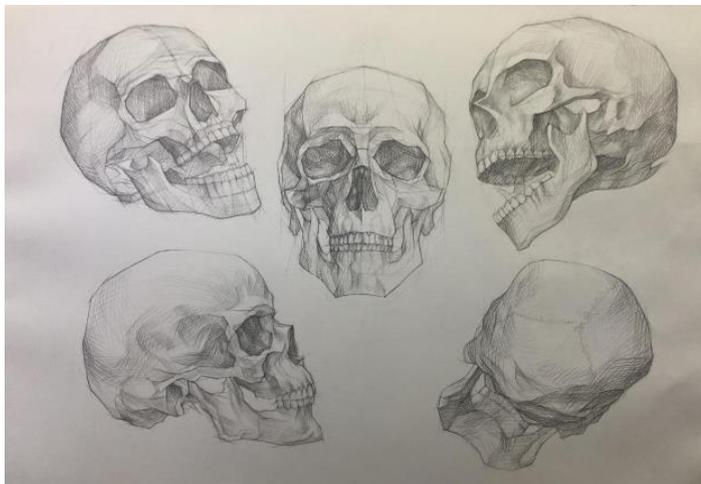
Тема 1. Рисунок гіпсового зліпка черепа людини.

Склад та вимоги до постановки: гіпсовий зліпок черепа людини на підставці в натуральний розмір. Бокове, освітлення що показує об'ємний характер зображуваного предмета.

Мета: визначити композицію та характер форм. Передати пропорції, конструкцію, перспективне зміщення площин форми черепа. Виявити об'єм засобами тонованого малюнка враховуючи властивості гіпсових поверхонь (світло, напівтінь, власна тінь, рефлекс, падаюча тінь), застосовуючи штрихове моделювання форми.

Розмір: 40х60.

Матеріал: папір, олівець.

Змістовий модуль 2. Гіпсова голова людини

Тема 1. Рисунок деталей гіпсового зліпка голови Давида скульптора Мікеланджело (ніс, око, губи, вухо).

Склад та вимоги до постановки: гіпсові зліпки деталей голови Давида скульптора Мікеланджело (око, ніс, губи, вухо).

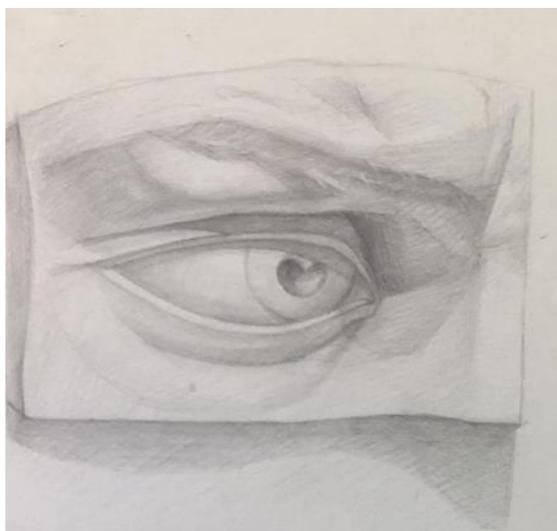
Мета:

Малюнок гіпсового зліпка деталі обличчя (око).

Засвоїти конструктивні особливості форми очей. Визначити формоутворюючу основу структури форми, зосередивши увагу на архітектоніці зовнішньої поверхні для виявлення пластичної характеристики.

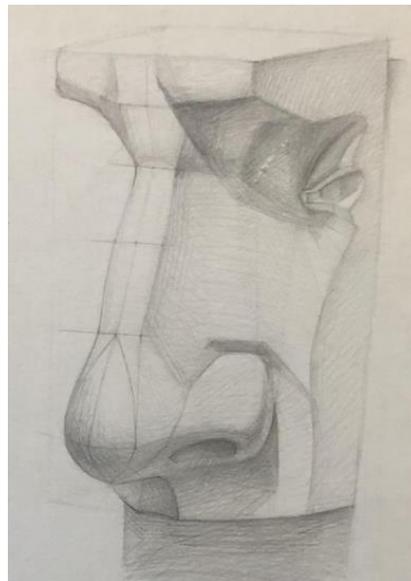
Виконати малюнок очей в положенні фас.

Вирішити в малюнку завдання послідовного зображення форми від узагальненої до конкретної, використовуючи закономірності формоутворення та образотворчі засоби.

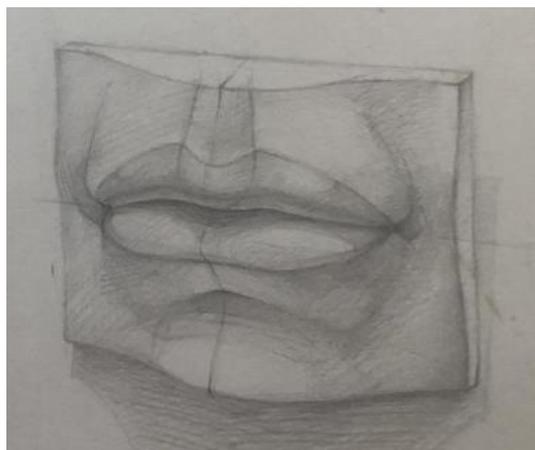
Малюнок гіпсового зліпка носа

Виявити конструктивну та пластичну особливість форми носа, використовуючи метод послідовного зображення. Передати узагальнену конструктивну форму й промодельювати основні частини об'єму, що утворюють велику форму, виявити конструктивно-пластичну характеристику, використовуючи світлотіньове моделювання штрихом за формою.

Малюнок гіпсового зліпка рота (губів)

Засвоїти методичну послідовність зображення, конструктивну та пластичну особливість форми губів. Вирішити навчальні завдання: конструктивна побудова форми, узагальнена форма, пластична форма. Засобами світлотіні виявити пластичну форму.

Малюнок гіпсового зліпка вуха.

Виконати малюнок вуха. Виявити узагальнену форму (конструктивну, пластичну). Засобами світлотіні промодельювати об'ємність форми. Закріпити уявлення про виразність малюнка. Передати особливості конструкції та пластики. Знайти точні відношення частин. Довести зображення до виразної завершеності, використовуючи метод від загального до конкретного і навпаки. Закріпити навички послідовного виконання малюнку, використовуючи закономірності формоутворення. Створити ілюзію об'ємно-просторового зображення форм на площині паперу.

Розмір: 40x60.

Матеріал: папір, олівець.

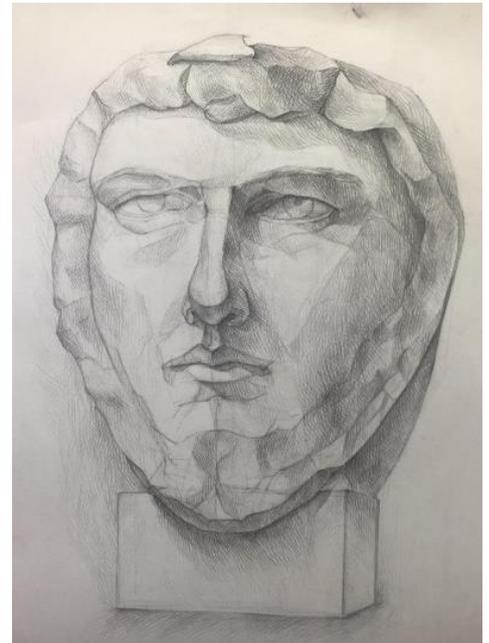
Тема 2. Рисунок гіпсового зліпка голови людини.

Склад та вимоги до постановки: гіпсовий зліпок голови людини на однорідному контрастно-темному фоні.

Мета: Закріпити вміння послідовного зображення малюнка форми з гіпсової маски. Передати тональну, пластичну характеристику форми в техніці малюнку і довести її до цілісного зображення, підпорядкувавши всі деталі обличчя узагальненій масі. Виявити об'єм в малюнку засобами світлотіні, слідкуючи за тим, що форма і освітлення постійні, а тон різний, відтворити основні пропорції, рух, характер форми, пластику. Розвивати цільне образне бачення, вміння аналізувати особливості будови форми, положення її частин в просторі. Повноцінне тональне зображення з урахуванням оточуючого середовища.

Розмір: 50x70 см.

Матеріал: олівець, папір.

IV семестр

Змістовий модуль 1. Пейзаж

Тема 1. Архітектурний пейзаж.

Склад та вимоги до постановки: малюнок з натури, з наступним доопрацюванням в аудиторії.

Мета: Вирішити навчальні завдання послідовного зображення малюнка, показати рівень уміння виявляти об'ємну форму засобами світлотіні. Передати світлотінь об'ємних елементів пейзажу різних за тоном, застосовуючи прийом штриховки за формою.

Розмір: 40x60.

Матеріал: папір, олівець.

Змістовий модуль 2. Рисунок голови людини

Тема 1.Рисунок гіпсової голови людини.

Склад та вимоги до постановки: гіпсовий зліпок голови людини на однорідному фоні.

Мета: Виконати три зображення гіпсового зліпка голови людини з різних точок зору (анфас, три чверті, профіль). Через конструктивну побудову форми передати взаємозв'язок частин обличчя, пропорції. Закріпити вміння вирішувати навчальні завдання композиції, послідовної побудови зображення та формоутворення засобами світлотіні. Виявити пластичну характеристику предметів, застосовуючи прийом виразного моделювання штрихом за формою. Передати матеріальність через тон та фактуру. Показати професійний рівень практичного оволодіння малюнком.

Передати просторові плани за допомогою виразного тонового зображення, зберігаючи цілісність всього малюнка.

Розмір: 50x70 см. Матеріал: папір, олівець.

Тема 2. Рисунок голови людини з натури.

Склад та вимоги до постановки: портрет натурника з характерними рисами обличчя з довільного положення.

Мета: Визначити розмір малюнка голови у форматі, використовуючи закономірності оптичного центру рівноваги зображення. Засвоїти канони пропорцій голови живої натури, послідовність зображення її форми від загального до конкретного і навпаки. Конструктивно побудувати та визначити пропорції, знайти взаємозв'язок між частинами та деталями голови. Промоделювати тоном малюнок, виявити світлотіньові градації об'ємно-пластичної форми.

Розмір: 50x70 см.

Матеріал: папір, олівець, м'які матеріали.

Мета: визначити композицію. Передати пропорції, конструкцію, перспективне зміщення площин форми тіл. Виявити об'єм засобами тонованого малюнка (поблиск, світло, напівтінь, власна тінь, рефлекс, падаюча тінь), застосовуючи штрихове моделювання форми.

Розмір: 30x40.

Матеріал: папір, олівець.

Завдання для самостійної роботи студентів

Рисунок черепа людини

Склад та вимоги до постановки: Гіпсовий зліпок черепа людини, розміщений на однорідному нейтральному фоні з чітко визначеним джерелом освітлення. Постановка повинна забезпечувати ясне сприйняття конструкції, об'ємно-просторової форми та основних анатомічних особливостей черепа. Допускається зміна положення гіпсового зліпка для виконання зображень з різних точок зору.

Мета: Виконати три зображення гіпсового зліпка черепа людини з різних ракурсів (анфас, три чверті, профіль). На основі конструктивної побудови форми передати взаємозв'язок основних частин черепа, їх пропорції та просторове розташування. Закріпити навички академічного рисунка, послідовної побудови зображення та формоутворення засобами світлотіні. Розвинути вміння пластичного моделювання форми штрихом за її об'ємом, передати матеріальність гіпсу через тональні співвідношення та фактуру. Показати професійний рівень володіння рисунком, зберігаючи цілісність композиції та переконливе відчуття простору.

Розмір: 40 × 60 см.

Матеріал: папір, олівець.

Замальовки деталей обличчя

Склад та вимоги до постановки: Окремі деталі обличчя людини (око, ніс, рот, вухо), виконані з натури або за гіпсовими зліпками, розміщені на однорідному нейтральному фоні з чітко визначеним джерелом освітлення. Постановка повинна забезпечувати можливість уважного спостереження за формою, конструкцією та об'ємно-просторовими особливостями кожної деталі.

Мета: Виконати серію замальовок окремих деталей обличчя людини з натури або гіпсових моделей. Вивчити конструктивну будову та пропорції кожної деталі, їх взаємозв'язок з об'ємною формою голови. Закріпити навички послідовної побудови зображення, аналізу форми та моделювання об'єму засобами світлотіні. Розвинути вміння передавати пластичні характеристики деталей за допомогою штриха за формою, виявляти матеріальність та фактуру. Сформувати цілісне сприйняття анатомії обличчя як основи академічного рисунка.

Розмір: формат за вибором студента (рекомендовано А3 або 50 × 70 см для серії замальовок).

Матеріал: папір, олівець.

Пейзаж. Архітектурні мотиви

Склад та вимоги до постановки: Пейзаж з архітектурними об'єктами (фрагменти будівель, вулиці, площі, історичні або сучасні споруди), виконаний з натури або за фото-матеріалами. Архітектурні форми повинні мати чітку конструктивну побудову та переконливе просторове розташування. Постановка передбачає

наявність єдиного джерела освітлення та виразного планового поділу простору (передній, середній, дальній плани). Композиція повинна бути цілісною та врівноваженою.

Мета: Навчитися передавати простір і перспективу в пейзажі з архітектурними мотивами. Закріпити знання лінійної та повітряної перспективи, пропорцій і конструкції архітектурних форм. Розвинути вміння послідовної побудови зображення та формоутворення засобами світлотіні. Навчитися узагальнювати складні архітектурні об'єми, передавати матеріальність поверхонь і характер освітлення. Показати цілісність тонального рішення та професійний рівень володіння академічним рисунком.

Розмір: 40 × 60 см.

Матеріал: папір, олівець.

Рисунок голови людини (копія)

Склад та вимоги до постановки: Зображення голови людини, виконане у вигляді копії з академічного зразка (репродукція класичного рисунка, навчальний планшет або авторитетний навчальний матеріал). Копія повинна бути чіткою, уважною до пропорцій, конструкції та пластики форми. Фон — нейтральний, без зайвих деталей, що не відволікають від основного об'єкта зображення.

Мета: Виконати копію академічного рисунка голови людини з дотриманням пропорцій, конструктивної побудови та анатомічних особливостей. Закріпити навички уважного аналізу зразка, послідовної побудови зображення та точного відтворення форми. Розвинути вміння передавати об'єм і пластику голови засобами світлотіні, моделювати форму штрихом за її об'ємом. Передати тональні співвідношення, характер освітлення та матеріальність. Сформувати професійні навички академічного рисунка та культуру копіювання як етапу художнього навчання.

Розмір: 40 × 60 см.

Матеріал: папір, олівець.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

*результатами поточного та підсумкового контролю відповідно до вимог освітньо-професійної програми. Поточний контроль (максимум – 12 балів)
10–12 балів (високий рівень)*

- Композиція продумана, цілісна, формат використано грамотно.
- Закони лінійної перспективи дотримані без помилок, простір передано переконливо.
- Конструктивна побудова точна, пропорції витримані.
- Світлотінь логічна, тональні відношення узгоджені, форма об'ємна.
- Лінія та штрих впевнені, виразні, підпорядковані формі.
- Робота охайна, завершена, виконана самостійно з елементами творчого узагальнення.

7–9 балів (достатній рівень)

- Композиція загалом правильна, але з незначними недоліками.
- Перспектива передана вірно, можливі окремі неточності.

- Конструкція форми зрозуміла, пропорції переважно дотримані.
- Світлотінь присутня, але не завжди послідовна.
- Лінія та штрих достатньо впевнені, проте місцями нерівномірні.
- Робота виконана самостійно, відповідає вимогам завдання.

4–6 балів (середній рівень)

- Композиція недостатньо продумана, формат використано частково.
- Допущені помилки у перспективній побудові.
- Порушені пропорції, конструкція форми неповна.
- Світлотінь фрагментарна, об'єм передано слабо.
- Лінія невпевнена, штрих хаотичний.
- Робота потребує доопрацювання, частково відповідає завданню.

1–3 бали (низький рівень)

- Композиційне рішення відсутнє або випадкове.
- Закони перспективи не дотримані.
- Конструкція і пропорції грубо порушені.
- Світлотінь відсутня або нелогічна.
- Лінія слабка, техніка не опанована.
- Робота незавершена, виконана формально або несамостійно.

Оцінювання завдань для самостійної роботи студентів здійснюється в процесі поточного та підсумкового контролю.

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;
2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилення на використану літературу і джерела.

Методи навчання

Форми навчання – це проблемні й оглядові лекції, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, відеозаняття і відеоконференції засобами Google Meet, Zoom.

Методи: проблемний виклад матеріалу, виконання копій та замальовок з робіт відомих майстрів образотворчого мистецтва, консультації, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Підходи до навчання: проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи.

Реалізація навчального процесу здійснюється під час практичних, самостійної поза аудиторної роботи, консультацій з викладачем.

Для **формувань умінь та навичок** застосовуються такі **методи навчання:**

вербальні/словесні (*пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж*);
наочні (*спостереження, ілюстрація, демонстрація*);
практичні (*проведення практики*);
пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
метод проблемного викладу матеріалу на практичних заняттях.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Попередній контроль здійснюється з діагностичною метою перед вивченням нового модуля чи теми, засвоєння якого має ґрунтуватись на раніше вивченому матеріалі або на початку навчального семестру для з'ясування рівня підготовки студентів з предмета, щоб намітити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Попередній контроль може проводитись у формі контрольної роботи на залишкові знання з обов'язковим аналізом результатів в кожній академгрупі.

Поточний контроль здійснюється у повсякденній навчальній роботі, він полягає у систематичному спостереженні викладача за навчальною діяльністю студентів на занятті і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Форми контролю:

З навчального компоненту «Рисунок, перспектива» найоптимальнішою формою проведення поточного контролю є рубіжний перегляд практичних завдань, який проводиться після вивчення кожного змістовного модуля. Цей вид контролю пов'язаний із перевіркою етапу та рівня якості виконання практичної роботи у межах змістовного модуля. Перед студентами, які не засвоїли матеріалу модуля, не виконали практичного завдання чи отримали бали на початковому рівні, ставиться вимога обов'язкового його доопрацювання; для цього їм надається необхідна допомога і визначається термін повторного рубіжного перегляду.

Студент має право на перездачу змістовного модуля, щоб отримати більшу кількість балів.

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;
2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилення на використану літературу і джерела.

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру або по завершенню вивчення навчального компоненту. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи. Підсумковий контроль, згідно з навчальним планом у третьому семестрі проводиться у формі

заліку (підсумкового перегляду), у четвертому семестрі проводиться екзамен у формі комплексного перегляду екзаменаційною комісією (художньою радою) навчального закладу.

Оцінка, отримана студентом під час іспиту, є основною оцінкою, яка вказує на рівень підготовки студента з даного компоненту.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Завдання для підсумкового контролю (екзамену) з навчальної дисципліни «Рисунок, перспектива» розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/my/courses.php>

Форма проведення – Підсумковий контроль, згідно з навчальним планом, проводиться у формі перегляду. На перегляд виставляються роботи практичного та самостійного курсів. Після оцінювання викладач проводить обговорення робіт зі студентами.

Максимальна кількість балів, отримана студентом за екзамен - 40 балів.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **60 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **40 балів**, за **100-бальною університетською шкалою**.

Розподіл балів, які отримують студенти

II курс 3 семестр

Поточне тестування та самостійна робота									Іспит	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
12	8				15	15	10			
Критерії до змістовного модуля №1					Критерії до змістовного модуля №2				Критерії до іспиту	
Своєчасне виконання завдання – студент виконав і здав роботу згідно з календарним графіком. Правильність побудови форми – точність конструктивного рисунка, передача анатомічних пропорцій черепа. Передача просторового розташування – правильне зображення перспективи, точність передавання об'ємності форми.					Рисунок деталей гіпсової голови Давида (ніс, око, губи, вухо). Точність пропорцій та конструкції окремих частин обличчя. Вірна передача форми та характеру матеріалу. Світлотіньове моделювання об'єму та передача пластики деталей. Використання штрихування відповідно до напрямку форми. Загальна конструктивна правильність зображення голови. Збереження				Іспит проводиться у вигляді підсумкового перегляду де студент виставляє всі виконані протягом семестру роботи, які повинні бути відповідно оформлені та підписані. Підсумковий перегляд та	

<p>Світлотіньове моделювання – грамотна розкладка світла та тіні, передача глибини форми за допомогою градації тону.</p> <p>Штрихування – чистота, рівномірність, відповідність матеріалу гіпсу (врахування характеру поверхні).</p> <p>Самостійна робота – аналіз форми, передача характеру об'єкта, удосконалення навичок роботи з об'ємом та анатомічними особливостями черепа.</p>	<p>пропорцій та пластичних особливостей гіпсової моделі. Композиційне розміщення на аркуші. Чітке розрізнення плановості (передній, середній, дальній план).</p> <p>Грамотне застосування світлотіні для передавання форми.</p> <p>Самостійна робота</p> <p>Виявлення індивідуального підходу у виконанні завдання.</p> <p>Пошук та відпрацювання технік передачі форми та об'єму. Удосконалення навичок анатомічного рисунка та композиції.</p>	<p>оцінка всіх робіт студента за семестр.</p> <p>Відповідність виконаних завдань вимогам програми та індивідуальному розвитку студента.</p>	
--	--	---	--

II курс 4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота									Іспит	Сума		
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100		
12	8				15	15	10					
Критерії до змістовного модуля №1					Критерії до змістовного модуля №2				Критерії до іспиту			
<p>Своєчасне виконання завдання – дотримання календарного графіка роботи. Правильна композиційна побудова – грамотне розташування архітектурних об'єктів у просторі. Передача перспективи – дотримання лінійної та повітряної перспективи. Масштабність та пропорції – збереження правильних розмірних співвідношень між елементами пейзажу.</p>					<p>Конструктивна правильність – точність побудови форми голови, передача основних площин. Пропорції та розташування голови – відповідність анатомічним нормам.</p> <p>Світлотіньове моделювання – правильне використання світла та тіні для передачі об'єму. Матеріальність форми – передача характеру гіпсового зліпка через техніку рисунка.</p>				<p>Іспит проводиться у вигляді підсумкового перегляду де студент виставляє всі виконані протягом семестру роботи, які повинні бути відповідно оформлені та підписані.</p>			

<p>Світлотіньова розкладка – передача глибини простору через тональні градації. Технічна якість виконання – акуратність роботи, правильне використання штрихування або тонування. Самостійна робота – дослідження стилістичних особливостей архітектурних пейзажів, застосування різних технік (штриховка, плямова заливка).</p>	<p>Штрихування – рівномірність, спрямованість штриха відповідно до форми. Композиційне розміщення на аркуші – баланс елементів, правильне співвідношення форми та фону. Анатомічна точність – правильне передавання пропорцій, розташування очей, носа, губ, вух відповідно до загальної форми. Передача індивідуальних особливостей – зображення характерних рис обличчя натурника. Живість зображення – використання різних тональних градацій для створення реалістичності. Комплексний підхід до зображення форми – поєднання лінійного та тонального моделювання. Самостійна робота – виконання додаткових етюдів, пошук виразних композиційних рішень.</p>	<p>Систематичність роботи протягом семестру – представлення всіх виконаних завдань, які мають бути правильно оформлені та підписані. Якість виконання рисунків – відповідність вимогам програми, загальна технічна майстерність. Глибина опрацювання деталей – точність конструкції, світлотіньового моделювання, передача матеріальності. Творчий підхід – демонстрація розуміння форми, композиції, глибини простору та характеру натурника.</p>	
--	--	--	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно

Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

F	1-34 (незадовільно)	Повна відсутність елементарних практичних навичок. Робота не відповідає вимогам. Незадовільно з обов'язковим повторним курсом.
FX	35-49 (незадовільно)	На рівні розпізнання виконання окремих фрагментів зображення, результат роботи не відповідає вимогам. Незадовільно з можливістю повторного складання.
E	50-59 (задовільно)	Низький рівень образотворчих умінь, примітивність зображення. Грубі порушення композиційного вирішення, відсутність об'єму форми, незавершеність роботи. Результат відповідає достатньому рівню якісних показників.
D	60-69 (задовільно)	При досить невисокому рівні образотворчої грамоти робота приваблює особистим ставленням до виконання. Частково відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики. Допущені помилки в композиційному вирішенні, побудові та моделюванні форми, передачі об'єму. Результат роботи відповідає задовільному рівню якісних показників.
C	70-79 (добре)	Роботі властиві добрий рівень теоретичних знань, відтворена значна кількість образотворчих властивостей постановки. Допущені незначні порушення в композиційному вирішенні та передачі форми в просторі. Результати роботи відповідають доброму рівню якісних показників.
B	80-89 (добре)	Роботі властивий добрий рівень професійних вмінь і практичних навичок. Грамотне композиційне вирішення, відповідний рівень аналітичного відтворення форми. Завершеність та узагальненість надають роботі загальну естетичну привабливість. Результат відповідає рівню добре

А	90-100 (відмінно)	Робота виконана відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики, на високому професійному рівні. Грамотне композиційне вирішення, побудова, вдало промодельована форма, передано матеріальність та об'єм, вдало зроблені акценти. Узагальнена та завершена робота. Присутній творчий підхід у виконанні. Художньо-образні якості в поєднанні з відповідним рівнем образотворчої грамоти відповідають відмінному результату якісних показників.
---	----------------------	---

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Які основні пропорції людської голови?
2. Що таке світлотіньовий аналіз і як його застосовувати у рисунку гіпсового зліпка?
3. Які основні площини можна виділити на голові людини?
4. Чому важливо використовувати лінійну конструкцію на початкових етапах роботи?
5. Як впливає джерело світла на побудову тіней у рисунку?
6. Що таке рефлекси, і як їх правильно передати у рисунку?
7. Як розподіляти тональні відношення, щоб створити реалістичний об'єм?
8. Як анатомічна будова носа впливає на його зображення у рисунку?
9. Які конструктивні особливості очного яблука слід враховувати?
10. Яку роль відіграють дрібні деталі (зморшки, вигини) у передачі виразності обличчя?
11. Чим рисунок з натури відрізняється від роботи з гіпсовим зліпком?
12. Яким чином слід аналізувати анатомічні особливості моделі?
13. Як побудова черепа впливає на індивідуальні особливості обличчя?
14. Які основні методи вимірювання та перевірки пропорцій у рисунку з натури?
15. Як використання штрихування допомагає у створенні реалістичної форми?
16. Як передати емоційний стан людини через рисунок?
17. Які засоби виразності можна застосувати для підсилення пластики форми?
18. Чому важливо аналізувати рисунок після завершення роботи?

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати **неформальної/інформальної освіти** з проблеми, що відповідає тематиці курсу («Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти,

в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>); «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» <https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf> «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (Ч.3, п. 3.6)(https://www.chnu.edu.ua/media/geupxdun/polozhennia-pro-kontrol-i-systemu-otsiniuvannia_2020.pdf). Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС). Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо. За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 12 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Рекомендована література

Основна:

1. Жаворонков П.В. Рисунок. Методи зображення на площині: методичний посібник. Вижниця: Черемош, 2014
2. Джахірул Амін Анатомія для художників. Наочний посібник із зображенням людського тіла.- ArtHuss,2022
3. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К., «Вища школа», 2002.
4. Михайленко В.Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): навчальний посібник/ В.Є. Михайленко - Київ : Каравела, 2015.
5. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навчальний посібник/ Т.М. Клименюк - Львів : Львівська Політехніка, 2012.
6. Сидоренко П.І., Бондаренко Г.О., Куц С.О. Анатомія та фізіологія людини: підручник. Київ: Кондор, 2015

Додаткова:

1. Антонович Є.А., Василюшин Я.В., Шпильчак В.А. Креслення: Навч. посібник / За ред.проф. Є.А. Антоновича – Львів: Світ, 2006 – 512с.,іл.

2. Костенко Т.В. Основи композиції та тривимірного формоутворення. Харків, 2003.
3. Печенюк Таміла. Кольорознавство./Т.Печенюк – К.: ГраніТ, 2009. – 190 с.
4. Поліщук А.А. Теорія та практика графіки: навчальний посібник. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015.
5. Резніченко М.І. Твердохлібова Художня графіка.- Навчальна книга – Богдан 2011

Інформаційні ресурси

1. Електронний репозитарій ЧНУ імені Юрія Федьковича – навчально-методичні матеріали, силабуси, наукові публікації.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – електронний каталог і повнотекстові ресурси з мистецтвознавства.
3. Google Scholar – пошук наукових статей і публікацій з рисунку, перспективи, образотворчого мистецтва.
4. ResearchGate – наукові публікації та дослідження з теорії і практики рисунку.
5. JSTOR – академічні статті з історії мистецтва та візуальної культури (за наявності доступу).
6. Smarthistory – освітні матеріали з історії мистецтва та візуального аналізу.
7. The Metropolitan Museum of Art – Heilbrunn Timeline of Art History – ілюстративні та теоретичні матеріали для аналізу форми й простору.
8. Освітні платформи (Coursera, edX) – курси з основ рисунку, перспективи та візуального мислення (для самостійного опрацювання).

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладач і студент) ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha/>), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle.